

10. National Defense Strategy 2008 // U.S. Department of Defense. – 2008. June [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.defense.gov/news/2008%20national%20defense%20strategy.pdf>
11. Dormandy X. US Election Note: China Policy after 2012 [Електронний ресурс] // Chatham House, May 2012. – Режим доступу: http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Americas/0512usen_china.pdf
12. Pellerin Ch. Panetta U.S. – China Relationship One of World's Most Critical [Електронний ресурс] // American Forces Press Service, 2012. – May 7. – Режим доступу: <http://www.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=116234>. — Title from a screen.
13. Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/military_and_security_developments_involving_the_peoples_republic_of_china-2012.pdf
14. Эксперты: визит министра обороны США в Китай поможет в углублении взаимодоверия и рассеянии сомнений между двумя армиями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.russian.china.org.cn/news/txt/2012-09/18/content_26557744.htm
15. Визит министра обороны США: Китай и США развивают взаимовыгодное оборонное сотрудничество [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cntv.ru/2012/09/19/ARTI1348019186783213.shtml>
16. Kissinger H. The Future of U.S.-Chinese Relations / H. Kissinger // Foreign Affairs. – 2012. – Vol. 91. – № 2. – P. 68-87

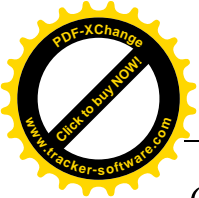
Стаття надійшла до редакції 06.12.2012 р.

УДК 327+316.774(061.1ЄС+729+8)

Є. Тихомирова, доктор політичних наук,
професор, завідувач кафедри міжнародної інформації
Східноєвропейського національного університету
імені Лесі Українки

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЄС І КРАЇН ЛАК: ІНФОРМАЦІЙНИЙ РАКУРС

Розглянуто проблеми зовнішньої політики ЄС щодо країн Латинської Америки та Карибського басейну. Тут обґрунтовано актуальність стратегічного партнерства ЄС і країн Латинської Америки та Карибського басейну, розглядаються основні документи, що регулюють співпрацю ЄС і ЛАК. До основних трендів інформаційної підтримки співпраці ЄС і ЛАК автор відносить систематичне збирання та переробку інформації з питань регіональної взаємодії, створення баз даних для підвищення ефективності такого співробітництва, формування автоматизованих систем управління співробітництвом, забезпечення поінформованості громадськості щодо співпраці ЄС і ЛАК, їхнє позиціонування в системі міжнародних відносин та створення сприятливого іміджу.



Ключові слова: зовнішня політика ЄС, інформаційне забезпечення, Європейський Союз, Карибський басейн, ЛАК, Латинська Америка, Латинобарометр, поінформованість громадськості.

Тихомирова Е. Стратегическое партнерство ЕС и стран ЛАК: информационный ракурс.

Рассмотрено проблемы внешней политики ЕС относительно стран Латинской Америки и Карибского бассейна. Тут обоснована актуальность стратегического партнерства ЕС и стран Латинской Америки и Карибского бассейна, рассматриваются основные документы, которые регулируют сотрудничество ЕС и ЛАК. К основным трендам информационной поддержки сотрудничества ЕС и ЛАК автор относит систематический сбор и переработку информации по вопросам регионального взаимодействия, создание баз данных для повышения эффективности такого сотрудничества, формирование автоматизированных систем управления сотрудничеством, обеспечение осведомленности общественности относительно сотрудничества ЕС и ЛАК, позиционирование партнерства в системе международных отношений и создания благоприятного имиджа.

Ключевые слова: внешняя политика ЕС, информационное обеспечение, Европейский Союз, Карибский бассейн, ЛАК, Латинская Америка, Латинобарометр, осведомленность общественности.

Tykhomirova Y. Strategic Partnership EU and LAC: information view.

The problems of the EU external policy on the countries of Latin America and the Caribbean. Here substantiate of strategic The author defines the relevance of the strategic partnership between the EU and Latin America and the Caribbean, review key documents that govern the cooperation between the EU and LAC. The author the defines main trends of information support of the EU-LAC considers the systematic collection and processing of information on issues of regional cooperation, the creation of databases to improve such cooperation, the automated control systems of cooperation, to ensure public awareness of the cooperation between the EU-LAC partnership positioning in the international system and creating a positive image.

Keywords: EU foreign policy, information technology, the European Union, the Caribbean, LAC, Latin America, Latinobarometer awareness.

Відносини між країнами ЄС і Латинської Америки та Карибського басейну (ЛАК) важливі для обох акторів. Сьогодні ЄС є важливим економічним і політичним партнером для країн ЛАК, провідним донором у латиноамериканському регіоні. Міцне партнерство між Європейським Союзом та ЛАК спрямоване на вирішення таких політичних завдань, як активізація двостороннього регіонального діалогу та зосередження уваги на сучасних глобальних викликах, а також необхідності самітів, орієнтованих на конкретні дії; зміцнення регіональної інтеграції та взаємопов'язаності шляхом переговорів про асоційоване членство та запуск нового фінансового інструменту – Латиноамериканського Інвестиційного фонду (LAIF); зміцнення двосторонніх відносин і стратегічного партнерства, асоціацій і двосторонніх угод про співробітництво; адаптація програм співробітництва з метою пом'якшення наслідків глобальної фінансової кризи, стійкого зростання, поліпшення розподілу доходів і справедливості, забезпеченні безпеки [8].

Їх розв'язання передбачає активну співпрацю у різних напрямках – економічному, соціальному, інформаційному. Особливої актуальності набуває



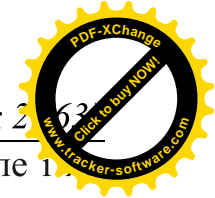
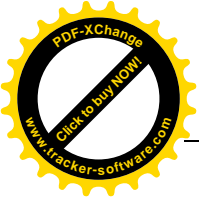
питання покращення поінформованості громадськості ЛАК щодо Європейського Союзу та його впливу на інтеграційні процеси в регіоні.

Актуальні для теми дослідження теоретичні підходи напрацьовані в рамках досліджень вітчизняних авторів, зокрема, А. Бредіхіна, Н. Веселої, О.Губрієнка, В. Завадського, Ю. Магеррамової та Д. Семенова. Досвід інформаційної співпраці ЄС із третіми країнами досліджували зарубіжні вчені: А. Арройо Пікара, Г. Родрігес і Н. Кастанеда Бустаманте, що напрацьовали важливі для теми дослідження теоретичні підходи. У відомих нам наукових працях українських авторів ця проблема безпосередньо не ставилась. Саме тому мета нашої статті: досліджуючи основні особливості співпраці ЄС і ЛАК, виявити основні тренди інформаційної підтримки співпраці ЄС і ЛАК.

Зовнішня політика ЄС по суті є транснаціональною політикою, яка охоплює партнерську взаємодію ЄС із групами країн далеко за межами ЄС. Ідея партнерства ЄС і ЛАК сьогодні стала реальністю і здійснюється на п'яти скоординованих рівнях: **міжрегіональному, міжпарламентському, регіональному, субрегіональному та двосторонньому**. Серед основних документів, що регулюють співпрацю ЄС і ЛАК, є «Регіональний програмний документ 2007-2013» [6], «Європейський Союз та Латинська Америка: партнерство глобальних гравців» [9], «Регіональна індикативна програма 2011-2013 рр. для Латинської Америки» [7].

Партнерство багато в чому змінилося за останні десять років, створюючи нові виклики та нові пріоритети. Як зазначається у Повідомленні Єврокомісії, партнерство з Латинською Америкою зміцнюється. Сьогодні три області взаємодії були обрані для вирішення проблем регіону: **соціальна згуртованість** – зміцнення соціальної структури, зокрема, зниження рівня бідності, нерівності та співробітництво в боротьбі з наркотиками; **регіональна інтеграція та економічне співробітництво; людські ресурси і взаєморозуміння між ЄС і Латинською Америкою**. Особливий акцент планується робити на інформування про ці програми, їх назви та візуалізації інформації щодо них [2].

Взаємодія ЄС і країн ЛАК сприяла створенню проекту дослідження громадської думки (LAPOP), у рамках якого зараз проводяться обстеження у більш, ніж 20 країнах ЛАК. Аналізуючи результати Латиноамериканського барометру, професор університету Вандербільт М. Сьюзан констатує, що відносини з ЄС значно різняться від країни до країни ЛАК, зокрема, Південна Америка більш закрита для ЄС, ніж Центральна. Вчений підкреслює, що ЄС здійснює у країнах ЛАК спеціальні заходи для популяризації своєї моделі економічної інтеграції. Говорити про пряму кореляцію цих зусиль і громадської думки поки що рано, разом з тим, вже тепер йдеться про певну залежність між сприятливим ставленням латиноамериканців до ЄС і підтримкою ними латиноамериканської регіональної інтеграції. Вчений наводить такі цифри: до ЄС позитивно ставляться 58% латиноамериканців, до США значно менше – 48%. Серед тих, хто позитивно сприймає ЄС, більш 80% підтримує інтеграцію. Серед опитаних, що негативно оцінюють ЄС, лише одна третина підтримує латиноамериканську інтеграцію [8, р. 144-145].



Це свідчить, що досвід ЄС сприймається не просто як приклад, але і модель регіональної інтеграції. Інтеграційна модель ЄС, справедливо стверджують дослідники, може служити відповідною моделлю для регіонів із різним рівнем розвитку та інституційної історії, а також позитивно впливати і підтримувати процес регіональної інтеграції країн, що розвиваються. Разом з тим, зацікавлений у підтримці відкритого регіоналізму ЄС не переслідує тільки альтруїстичні цілі (на користь сталого розвитку) або цілі експортування своєї моделі інтеграції. Активне просування регіональної інтеграції відповідає чітко визначеним стратегічним цілям ЄС: «підтримка регіональних інтеграційних угод є для ЄС способом сигналізування про свою зацікавленість у регіоні, політичні та геостратегічні міркування, захист своїх економічних інтересів» [10].

Визначаючи інформаційне забезпечення зовнішньої політики ЄС щодо латиноамериканського регіону, будемо враховувати такі основні аспекти інформаційної взаємодії: по-перше, процес **збирання та переробки інформації** щодо та в процесі регіональної взаємодії, яка потрібна для ухвалення обґрунтованих рішень під час управління співробітництвом зазначених акторів міжнародних відносин; по-друге, створення **баз даних** для забезпечення такого співробітництва, зокрема, для пошуку ділових партнерів, потенційних інвесторів; по-третє, формування **автоматизованих систем управління** співробітництвом; по-четверте, забезпечення необхідного **рівня поінформованості громадськості щодо співпраці ЄС і ЛАК** як чинника широкої суспільної підтримки дій влади у сфері регіональної політики ЄС глобального контексту; по-п'яте, **позиціонування ЄС і ЛАК** як активних учасників міжнародних відносин та створення їх позитивного іміджу на світовій арені.

1. Прикладом **збирання та переробки інформації щодо та в процесі регіональної взаємодії**, яка потрібна для прийняття обґрунтованих рішень під час управління співробітництвом, є дослідження, зроблено за дорученням Європейського парламенту щодо зміцнення міжнародної політики співпраці ЄС з третіми країнами [4]. Необхідність у його проведенні була обумовлена цілями стратегічного партнерства між ЄС і ЛАК, яке потребує досягнення кращого рівня територіальної згуртованості країн ЛАК.

У рамках проекту був застосований *SWOT-аналіз*, який описує внутрішні і зовнішні фактори, що є сприятливими і несприятливими для транскордонного співробітництва. *Короткострокові цілі* цього аналізу полягали в тому, щоб дати рекомендації щодо подальших дій та покращання децентралізованого транскордонного співробітництва в рамках партнерства між місцевими, регіональними та національними властями; підвищити їхній потенціал, а також приватних партнерів у прикордонному співробітництві. *Середньострокові* – у тому, щоб створити низку дій, спрямованих на підвищення національного, регіонального і місцевого потенціалу для прикордонного співробітництва; зміцнити стратегії і/чи програми та навички розробки проектів, забезпечити їхнє інституційне зміцнення. *Довгострокові* – у забезпеченні структурного



підходу до процесу регіональної інтеграції (наприклад, по Латинській Америці, INTERREG і подібні програми).

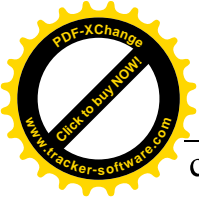
2. Створення **баз даних** для забезпечення інформаційної взаємодії ЄС і ЛАК, пошуку ділових партнерів, потенційних інвесторів пов'язане з вивченням інформації щодо регіональної взаємодії Європейський Союз і, зокрема, дослідженням громадської думки в ЄС і ЛАК, що дає змогу враховувати суспільні настрої при ухваленні важливих рішень. У таких проектах діють професійні дослідницькі організації, що виконують замовлення ЄС. З кінця 70-х рр. у Європі діє програма «Євробарометр», а на латиноамериканському континенті – «Латинобарометр».

Дослідження Латінобарометра проводить корпорація, некомерційна неурядова організація, що розташована в Сантьяго, Чилі. Польові роботи для першого обстеження Латінобарометра були проведені ще у 1995 р. і охопили вісім країн: Аргентину, Бразилію, Чилі, Мексику, Парагвай, Перу, Уругвай і Венесуелу. Починаючи з 1996 р., огляд був розширений до 17 країн, а після включення Домініканської Республіки у 2004 р. зараз охоплює 18 країн Латинської Америки, за винятком Куби. Інтернет-банк даних www.latinobarometro.org є першим у Латинській Америці. У 2011 р. він отримав підтримку з боку ряду міжнародних організацій та урядів: Міжамериканського банку розвитку (ІБР), Канадського агентства міжнародного розвитку (СІДА), уряду Данії, Норвегії та Сполучених Штатів, Організації американських держав (ОАД), Програми розвитку ООН (ПРООН) та ін.

Науковці вважають, що такі дослідження покликані не стільки виміряти ті або інші настрої в якій-небудь країні, скільки дати можливість зрівняти ці настрої в багатьох країнах. Для цього, як справедливо зазначають дослідники, дослідницькі методики, реалізовані «барометрами», повинні бути однаковими (порівнянними) для всіх країн, опитування синхронізованими, а аналіз даних – незалежним від якої-небудь з країн або національних структур. Зрозуміло, що одноразове проведення репрезентативних опитувань у багатьох країнах з різною культурою й мовою – справа досить непростя й досить дорога.

У «Латинобарометрі-2011» стверджується, що у фільмах Латинська Америка зображується як регіон диктаторів, насильства, незаконного обороту наркотиків, сієсти в тіні дерев. Чи підходить цей образ Латиноамериканському регіону у XXI ст.? З середнім доходом 10 000 дол. Латинську Америку не можна вважати бідною, земля створює сприятливі можливості для зростання середнього класу, збільшується кількість заможних буржуа, розширюються права і освіта, охорона здоров'я та індустрії розваг. За небагатьма винятками стагнація остаточно пішла у минуле. І хоча світ, як і раніше, розглядає Латинську Америку очима Голівуду, повного стереотипів похмурого ХХ ст., сьогодні найважливішою проблемою для ЛАС є не самі по собі зміни, що йдуть повним ходом, а *зміна стереотипного сприйняття регіону*, яке поки що панує у світі [1].

3. Що стосується третього аспекту інформаційного забезпечення – формування **автоматизованих систем управління співробітництвом** – він реалізується, зокрема, у створенні та діяльності Центру GALILEO – глобальної

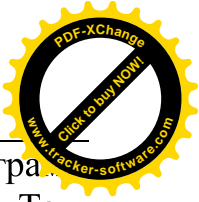
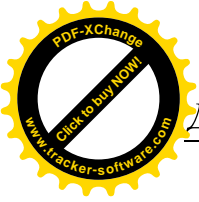


спутникової навігаційної системи, що забезпечує високу точність гарантований глобальний сервіс. Вона була розроблена спільно з Європейським космічним агентством (ЄКА) та запущена з ініціативи Європейської комісії. Центр «Інформація для Латинської Америки» був відкритий у 2005 р. у Бразилії. Як зазначав Жак Барро, віце-президент Європейської Комісії, центр GALILEO – Інформація для Латинської Америки – вже третій подібний центр. Раніше такі структури були створені в Китаї та в Середземноморському регіоні [5]. Він створений на користь співпраці з усіма країнами ЛАС і буде координаційним центром для просування послуг GALILEO та програм в регіоні. Його місія полягає у здійсненні інформаційно-навчальної діяльності та полегшенні взаємодії між ЄС та ЛАС.

@LIS (ALliance for the Information Society) – програма спрямована на зміцнення партнерства між ЄС і ЛАС у сфері інформаційного суспільства. Її цілі полягають у встановленні діалогу і співпраці з питань політики та нормативно-правової бази за ключовими напрямками, а також у збільшенні взаємозв'язків між науково-дослідницькими мережами і співтовариствами в обох регіонах. Сьогодні реалізується друга фаза Програми – @LIS2, завдання якої зорієнтовані на продовження підтримки і водночас покращення і розширення діалогу та застосувань інформаційного суспільства в Латинській Америці; сприяння взаємодії між дослідницькими мережами та співтовариствами в обох регіонах; зменшення цифрового розриву та інтеграція Латинської Америки у глобальне інформаційне суспільство. Основні її проекти мають бути реалізовані між у 2012 р.

Принципи візуалізації Європейського Союзу, розроблені для зовнішніх впливів, були адаптовані й для латиноамериканських проектів, зокрема, для програми @LIS. Вони вимагають дотримуватися письмової («Програма @LIS», «Програма співробітництва між Європейським Союзом та Латинської Америкою») та візуальної ідентичності ЄС (прапор ЄС, його логотип в кольорі або в чорно-білій формі), якщо проекти повністю або частково фінансовані ним. Інформаційні матеріали, що планується використовувати в ході брифінгів, інформаційних бюлетенях, прес-конференціях та прес-релізах, презентаціях, запрошеннях та інших предметах, що використовуються для акцентування участі Європейського Союзу. Незалежно від розміру, об'єму або цілей програми або проекту, всі матеріали повинні вказувати візуально на роль ЄС – «Ця публікація була підготовлена за сприяння Європейського Союзу», «Зміст цього видання представляє виняткову відповідальність <name з beneficiary> і жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу» [11].

4. **Забезпечення необхідного рівня поінформованості громадськості щодо співпраці ЄС і ЛАС** можливо при умові розвитку широкої мережі інформаційних структур різного рівня та використанні системи освіти, спрямованих на взаємну недовіру, прямо пов'язану з відсутністю в Європі знання про Латинську Америку, соціально-політичну та культурну латиноамериканську реальність, з одного боку, а, з другого – подолання у свідомості латиноамериканців згадок про європейський колоніалізм.



Система інформування спирається як на загальні проекти та програми взаємодії ЄС і ЛАК, так і спеціальні, зорієнтовані на окремі сфери. Так, прикладом освітніх мереж, що спрямовані на вирішення цих завдань, є *OBREAL/EULARO* – мережа з 23 академічних інститутів та дослідницьких центрів ЄС і ЛАК, що отримує фінансову підтримку з боку ЄК. Інший проект – *BRIDGES-LAC*, спрямований на співробітництво в галузі вищої освіти, не є простим механізмом передачі знань, а має розглядатися як потужний інструмент для розвитку довгострокових відносин і передачі культурних, політичних, соціальних та економічних цінностей на стійкій основі між обома регіонами.

Прикладом спеціальних проектів, що передбачають розвиток системи відкритого доступу до інформації для гарантії здоров'я населення, можна вважати проект *NECOBELAC* (здійснювався за фінансової підтримки ЄС у межах 7-ї Рамкової програми у 2009-2012 рр.) – мережа співпраці між Європою і країнами ЛАК. Цей проект реалізувався в галузі суспільної охорони здоров'я з метою сприяння впровадженню моделі відкритого доступу до публікацій і науково-технічного співробітництва між Європою і ЛАК.

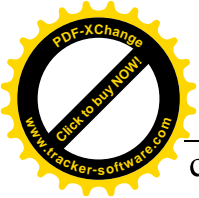
Для поширення інформації сьогодні активно використовуються соціальні мережі. Проте ЛАК представлена в соціальній мережі Facebook значно менш, ніж Європа і деякі інші регіони світу (Південна Америка – 103,3 млн, Центральна Америка/Мексика – 38,3 млн, Карибський басейн – 6,2 млн користувачів) [5].

5. Позичування ЄС і ЛАК як активних учасників міжнародних відносин та створення їх позитивного іміджу на світовій арені сприяє застосування як дослідницьких інструментів, так і засобів впливу. Дані опитувань 2011 р., що стосуються відносини між ЄС і ЛАС, констатують, що відносини між ЄС і ЛАК – ці відносини майже не змінювані за останній період. США, як і раніше, займають найвищі позиції – 72% респондентів оцінюють досягнуті стосунки як «хороші», за нею йдуть Іспанія (71% – у 2011 р., 69% – у 2010 р.) та Європейський Союз (68% і 67% відповідно у 2011 і 2010 рр.) [1].

Інший аспект порівняння стосується довіри до влади: за даними Євробарометра у Європі вірять в уряд у середньому 29%, тоді як у Латинській Америці вона складає в середньому 45%. У 2011 р. міжособистісного довіри збільшився на два пункти до 22%, повернувшись до рівня 2006 р., в європейських країнах цей показник сягає близько 70%, що свідчить про одну з найважливіших відмінностей між країнами ЄС та ЛАК [1].

До засобів впливу можна віднести такий інструмент позиціонування, як програма «Культурної дипломатії в Латинській Америці: форум для молодих лідерів» (CDLA), що сприяє міждисциплінарному обговоренню важливих економічних, політичних і культурних питань, поліпшенню діалогу і взаєморозуміння.

Основними напрямками інформаційної підтримки співпраці ЄС і ЛАК можна вважати систематичне збирання та переробку інформації з питань регіональної взаємодії, створення баз даних для забезпечення такого співробітництва, формування автоматизованих систем управління



співробітництвом та забезпечення поінформованості громадськості щодо співпраці регіонів, їхнє позиціонування в системі міжнародних відносин та створення сприятливого іміджу. Перспективи подальших досліджень можуть бути пов'язані з більш детальним дослідженням цих напрямів у практиці інформаційної діяльності ЄС і ЛАК.

Список використаної літератури:

1. 2011 Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.latinobarometro.org/latino/latinobarometro.jsp>
2. EU-Latin America: 10 years of Strategic Partnership [Електронний ресурс]. – Режим диспути: <http://www.europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/09/426&type=HTML>
3. Facebook (FB) User Statistics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.internetworldstats.com/facebook.htm>
4. Final report. Cross-border cooperation in Latin America. Contribution to the regional integration process. (Reference n. 2009.CE.16.0.AT.118). – Association of European Border Regions (AEBR). – October 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ec.europa.eu/regional_policy/archive/international/pdf/final_report_cbc_la_en.pdf
5. GALILEO Information Centre for Latin America: cooperation between EU and Latin America on satellite navigation intensifies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1560>
6. Latin America regional programming document. 2007-2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eeas.europa.eu/la/rsp/07_13_en.pdf
7. Mid-Term Review and Regional Indicative Programme 2011-2013 for Latin America [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eeas.europa.eu/la/csp/11_13_mtr_en.pdf
8. Seligson M.A. Popular support for regional economic integration in Latin America / M.A. Seligson // Journal of Latin American Studies. – 1999. – Vol. 31. – Part 1. – February. – P. 129-150.
9. The European Union and Latin America: Global Players in Partnership. Communication from the Commission to the European parliament and the Council [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eeas.europa.eu/la/docs/com09_495_en.pdf
10. Bilal S. Can the EU Be a Model of Regional Integration? Risks and challenges for developing countries / S. Bilal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ecdpm.org/Web_ECDPM/Web/Content/Download.nsf/0/52D667FD6C95057DC125719D004B65F6/\\$FILE/Bilal%20-%20Can%20EU%20be%20a%20model%20of%20RI%20Draft%20for%20comments.pdf](http://www.ecdpm.org/Web_ECDPM/Web/Content/Download.nsf/0/52D667FD6C95057DC125719D004B65F6/$FILE/Bilal%20-%20Can%20EU%20be%20a%20model%20of%20RI%20Draft%20for%20comments.pdf)
11. Visual Identity of the Programme @LIS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ec.europa.eu/europeaid/where/latin-america/regional-cooperation/alis/documents/visual-identity_en.pdf

Стаття надійшла до редакції 26.11.2012 р.